

Számítógépek alkalmazásának lehetőségei az MKKE Központi Könyvtárában

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára a Tudománypolitikai Bizottságnak a társadalomtudományi információs rendszer kialakításával kapcsolatos elvi állásfoglalása alapján a Művelődési Minisztérium által kijelölt *közgazdasági információs szakközpont*. Így már a 70-es évek közepétől kezdve foglalkozunk a számítástechnika alkalmazási lehetőségeinek feltárásával az együttműködés és az önálló fejlesztés keretében.

A könyvtár önálló fejlesztési munkájának eredményeképpen a Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet IBM-3031-es nagygépén bérelt gépidővel kifejlesztünk egy kiadványszerkesztő rendszert, amelynek kumulált tárgymutatószerkesztő modulja, valamint tárgyszónyilvántartó alrendszere működik. A Külföldi Közgazdasági Irodalom (azelőtt Tájékoztató a Külföldi Közgazdasági Irodalomról) című kiadványunk tételeit folyamatosan lyukkártyán rögzítjük, a tételeket az említett modulok programjai dolgozzák fel.

A Tudománypolitikai Bizottság és a Társadalomkutató Bizottság támogatásával 1983-ban beszereztünk egy MØ8X típusú mikrogépet. Ezen készült el a közgazdasági gyűjtőkörű könyvtárak tőkés folyóiratrendeléseit nyilvántartó, a kispépes adatbáziskezelő rendszer lehetőségeit kihasználó programcsomag. Elkészült továbbá a folyóiratadatokat, valamint az egyetemi oktatókat, illetve publikációikat nyilvántartó rendszer is, amelyben interaktív lekérdezésre és menü-rendszerű listázásra van lehetőség. Jelenleg a kispépen az interaktív kiadványszerkesztés programjainak fejlesztésével foglalkozunk. A kispépes kiadványszerkesztő rendszerrel 100–200 bibliográfiai tételt tartalmazó kisebb kiadványaink elkészítését szeretnénk megoldani, ezáltal hatékonyabbá tételük a gyors-tájékoztatót. A kiadványszerkesz-

tő rendszer is az adatbázis-szemlélet érvényesülését tükrözi.

Az 1985-ös év döntő fontosságú volt számunkra és remélhetőleg a könyvtárgépesítés ügyének is. Ebben az évben kellett kidolgoznunk a 2000-ig terjedő időszakra a központi könyvtár fejlesztési koncepcióját, benne a gépesítési tervet. Az elvi elképzelések kidolgozásával összhangba került a más felügyeleti szervek alá tartozó felsőoktatási intézmények könyvtáraival történő számítógépes együttműködés. A tervek szerint ez utóbbi keretében lehetővé válik mindenhol nagygép igénybevétele, továbbá adatbáziskezelő rendszer alkal-

mazása, kihelyezett terminálok és ezek vonalkapcsolatának használata. Az adatrögzítést a munkát lényegesen megkönnyítő és meggyorsító személyi számítógépekkel kívánjuk megoldani. Az együttműködés keretében a központi könyvtár átadná az együttműködésben résztvevő könyvtáraknak a kifejlesztett szoftvert, esetleg – megfelelő feltételek mellett – e könyvtárak állományának feldolgozását is vállalná.

A technikai lehetőségek felhasználásával olyan adatbankot szeretnénk létrehozni, amely már a rekordstruktúra kialakításának fázisában figyelembe veszi a gépesíthető könyvtári rutinmunkák és információs tevékenység valamennyi sajátosságát, információsükségletét, output-igényét. Így megoldható lenne, hogy a komplex módon gépesített könyvtári rendszert modulonként, de azonos adatbázis(ok)ra alapozva hozhassuk létre. A könyvtári adatbank (amelyen több adatbázis és az adatbáziskezelő rendszer értendő) kiépülésével megoldható lesz a kiadványszerkesztés, témafigyelés, katalogizálás, kölcsönzés, raktározás stb. gépesítése.

Más könyvtárak hasznára is

Az MKKE központi könyvtára mindig nagy figyelmet fordított és fordít a könyvtárak közötti együttműködés kérdéseire. Elsősorban anyagi okokra – a technikai eszközök erősen korlátozott beszerzési lehetőségeire – vezethető vissza, hogy az első könyvtárgépesítési lépések óta nem alakulhatott ki jó együttműködés a könyvtárak között. A számítógépek alkalmazásában elért eredményeinket igyekszünk minél több közgazdasági gyűjtőkörű könyvtár munkájában hasznossá tenni. A közgazdasági gyűjtőkörű könyvtárak kooperációs köréhez tartozó könyvtárak a már említett folyóiratrendelési lista alapján alakíthatják folyóiratrendelésüket; azokról a folyóiratokról, amelyeknek megrendelésére anyagi lehetőségeik miatt nincs mód, ingyenes tartalomjegyzék-másolatot kérhetnek központi könyvtárunktól, amely egyébként lehetőséget kíván nyújtani más könyvtáraknak is számítógépes adatbázisának használatára. Az adatbázisokba kerülő tételek az új bibliográfiai leírás szabályait veszik figyelembe, ami – éppen az egységesség következtében – növeli az ilyen irányú együttműködés lehetőségeit. Nagygépes adatbankunk kiépítésével gondolhatunk egy közgazdasági központi

címjegyzék, könyv- és folyóirat-gyarapodási jegyzék elkészítésére, amihez a közgazdasági gyűjtőkörű könyvtárak együttműködésére van szükség. Megfelelő technikai feltételek mellett (elegendő terminál, lemezegység) megoldható lenne, hogy az együttműködésben résztvevő könyvtáraknak bizonyos időszakokban interaktív hozzáférést tegyünk lehetővé a kialakítandó közgazdasági adatbázisokhoz.

Az együttműködés lehetőségeit taglalva még meg kell említenünk idén októberben indult új szolgáltatásunkat: megteremtettük a szükséges feltételeket ahhoz, hogy nyugati adatbázisoktól adatokat kérhessünk. Egyelőre a DIALOG szolgáltató központ adatbázisaihoz van „hozzáférésünk” szintén TPB-TKB támogatással. Az egyetem tanszékeiről már érkeztek hozzánk kérések az adatbázisban való keresésre, ennek lebonyolítása és értékelése 1986-ra várható. Terveink szerint e szolgáltatást országos igények kielégítésére szervezzük majd meg.

A legjobbnak azt tartanánk, ha egy ilyen nagyságrendű gépesítési munkába országosan egyeztetett, a hálózati szempontokat is figyelembe vevő könyvtárgépesítési terv szerint kezdenénk, de ilyen, részleteiben kidolgozott program, s elsősorban a program megvalósításához szükséges egységes technikai bázis hiányában a könyvtárak nem várhatnak a gépesítési munkák központi irányítására. A külföldön már működő gépi könyvtári rendszerektől való lemaradásunkat egyre nehezebb behozni, így mindinkább csökken a korszerű nemzetközi információáramlás körébe való bekapcsolódásunk lehetősége. Minél tovább várat magára ez a központi program, annál nehezebb lesz a megvalósítása, hiszen egyre több könyvtár kezd önálló fejlesztésbe – itt elsősorban a nagyobb könyvtárakra gondolunk –, és e fejlesztések eredményeit, esetleg egy már működésbe hozott rendszert nem tehetnek félre más technikai eszközökre alapozott hálózatba illeszthető rendszer kialakítása érdekében.

A központi könyvtár nemcsak a számítógépes fejlesztés terén kíván együttműködni más könyvtárakkal. A nem gépesített együttműködésnek könyvtárunkban már jelentős hagyományai vannak, folyamatosan bővül a könyvtárak közötti együttműködés köre (a Soros-alapítvány keretén belül érkező könyvek szétküldése, mikrofilm-lapok cseréje stb.). Az új együttműködési formákról a *Könyvtárosban* a későbbiekben is tájékoztatni kívánjuk a szélesebb szakmai közösséget.

Gábos Zsuzsa

Könyvtárépítési hírek. Október elején megkezdte működését **Kapuváron** a városi könyvtár gyermekkönyvtára, amelyet két lakásból, 130 m³ alapterületen alakítottak ki a felnőttek könyvtárával szemben levő egyik régi épületben, az úgynevezett Rába-palotában. Mivel a városi könyvtár évek hosszú sora óta rendkívül rossz körülmények között működik, szorongató helyhiányának enyhítésére tápraktárát is áttelepítették, s a gyermekkönyvtárral egy fedél alatt helyezték el. A gyermekkönyvtár berendezésére a városi tanács körülbelül 70 ezer forintot költött, a Győri Megyei Könyvtár pedig ezer kötettel gyarapította a legkisebbek használatára szánt állományt.

A **Tiszavasvári Nagyközségi Könyvtár** (Szabolcs-Szatmár m.) a művelődési házból, ahol mindössze 102 m² alapterületen működött, átköltözött a volt ifjúsági házba, s ott két szinten, összesen 330 m² alapterületen helyezkedett el. Új helyén a felnőtt- és a gyermekrészlegen, a raktárakon, a klubtermen és a szolgálati helyiségeken kívül zenei részleg kialakítására is mód nyílik, mivel ehhez az Országos Közművelődési Tanácstól százezer forintos támogatást kapott a könyvtár. A több mint 30 ezer kötetes, területi feladatokat is ellátó, 1985-ben 160 ezer forintos állománygyarapítási keretből gazdálkodó intézményt augusztus 17-én ünnepélyesen adták át rendeltetésének. Az időközben – 1986. január elsejével – városi rangra emelt település könyvtárában eddig négy főállású munkatárs dolgozott, számuk növelését az új feladatokra való tekintettel a hálózati központ is indokoltan tartja. – **Nyíregyházán** 80 m²-rel bővítették a kon-

zervgyár Váci Mihály Szakszervezeti Könyvtárát, amelynek alapterülete e gyarapodás révén 180 m²-re nőtt. Az ünnepélyes avatást december 20-án tartották.

Augusztus 21-én **Budapesten**, a **káposztásmegyeri új lakótelepen**, az általános művelődési központ épületében a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózatának új egysége nyílt: a IV. kerületi főkönyvtárhoz tartozó, 12 ezer kötetes induló állományú fiókkönyvtár kettős funkciót lát el, ez a lakótelep iskolai és gyermekkönyvtára. Felnőtt részlege nincs, s amíg a lakótelepen épülő másik általános művelődési központ el nem készül, a hiányt a telepre kijáró mozgókönyvtár pótolja. – A fővárosi hálózat az elmúlt év végén még egy könyvtárral gyarapodott, amely a kis olvasókat szolgálja: a pestlőrinci **Havanna lakótelepen** december 4-én felavatták a XVIII/2. sz. gyermekkönyvtárát, amelyet 170 m² alapterületen, 1,4 millió forint felhasználásával, egy lakóépület lábátának beépítése révén alakítottak ki. Az új FSZEK-hálózati egység tizezer kötetes állománnyal kezdte meg működését.

Győrben a városi könyvtárhálózat központjának épülete 140 m²-es raktárral és műhellyel bővült 1985 folyamán, ezzel alapterülete 1100 m²-ről 1240 m²-re nőtt. A bővítés tovább folytatódik: 1986-ban gyermekfoglalkoztatót és klubhelyiséget rendeznek be 200 m² alapterületen.

November 27-én a Békés megyei **Kondoros nagyközség** kibővített és felújított könyvtárát avatták fel ünnepélyesen. A 6900 lakosú településen, a volt fürdőépületben levő 220 m² alapterületű könyvtárt úgy bővítették 450 m²-

esre, hogy kihasználatlan helyiségek átalakításával, egyetlen ellenőrzési ponttal három nagy teret képeztek ki, köztük olyan, 80 m²-es gyermekkönyvtárát, amelyben a zenehallgatásra is lehetőség van. Az olvasók mind a gyermek-, mind a felnőtt részlegben 8–10 hallgatóhely segítségével használhatják a hangzó dokumentumokat. Az átalakítás 1,3 millió forintos költségéből a legnagyobb részt a helyi tanács és a lakosság vállalta, de az átalakításhoz hathatós támogatást nyújtott az Országos Közművelődési Tanács, a megyei tanács, valamint a megyei könyvtár is.

Szeptember 11-én **Oroszlányban**, az Arany János Általános Iskolában a XIV. Komárom megyei könyvtári hét keretében 92 m² alapterületű iskolai könyvtárát adták át rendeltetésének. A két, egybenálló helyiséget magában foglaló új könyvtárban 40 m²-es, egy-egy osztály könyvtári foglalkozásainak megtartására alkalmas olvasó- és 52 m²-es szabadpolcos kölcsönzőterem található.

December 13-án megnyílt a felújított, gyermekrészleggel és raktárral bővült **Csurgói Nagyközségi Könyvtár**, amelynek alapterülete 240-ről 290 m²-re nőtt. Az egymillió forintos átalakítással azonban nem fejeződött be az intézmény korszerűsítése: 1986-ban a pince és a tetőtér beépítésével folytatódik a könyvtár bővítése.

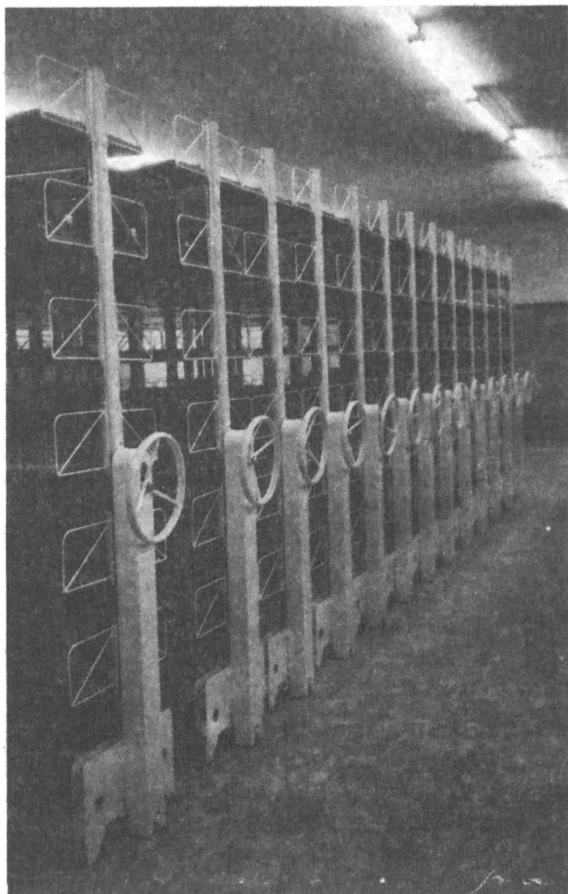
A Magyar Könyvtárosok Egyesülete a Könyvtárügy két kiemelkedő alakja, **Sallai István** születésének 75. és **Sebestyén Géza** halálának 10. évfordulója alkalmából 1986. április 23-án de. 10 órakor emlékülést rendez az Országos Széchényi Könyvtár előadótermében (Budavári Palota F-épület VI. szint). Ugyanaznap délután 15 órakor megkoszorúzzuk Sallai István sírját az Új Köztemetőben és Sebestyén Géza sírját a Farkasréti temetőben.

Az emlékülésre és a koszorúzásra Sallai István és Sebestyén Géza barátait, tisztelőit és tanítványait tisztelettel meghívjuk.

a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöksége

Könyvtára berendezéséhez ajánljuk

**MERABONA
és
TÉKA
típusú bútorainkat,
melyek
IRINGÓ
alvázra szerelve
tömörraktárak
berendezésére is
alkalmasak**

Gyártja: MEZŐGÉPIPARI

SZÖVETKEZETI

KÖZÖS VÁLLALAT, SZANY

Felvilágosítás, berendezési tervek, árajánlat készítése:

CAVALLONI GYÖNGYI

Budapest XI., Szakasits Á. u. 32/a. X. 95. 1119

Telefonüzenet: 663-226